ޢީދުގެ އުޟާ ޤުރުބާން

އިބްރާހީމް ޢަބްދުﷲ

ޢީދު މިއީ އުފާވެރި ދުވަހެކެވެ. އެއް ފަހަރަކުން ފަހު އަނބުރާ ފަހަރު އަހަރަށް އަންނަ ކަމަކަށް ކިޔައެވެ. މިގޮތުން ޢީދަށް ޢީދޭ ކިޔަނީ ކޮންމެ އަހަރަކު އަންނަ ކަމަކަށް ވާތީއެވެ. މުސްލިމުންނަށް ދިހި ދެ ޢީދެއް އާދެއެވެ. އެއް ޢީދަކީ ރަމަޟާން މަހުގެ ރޯދައިގެ އަޖުރުން ފުރިހަމަ ކުރުމުން ފަހު އަންނަ ޢީދެވެ. މި ޢީދަށް ފިޠުރު ޢީދު ކިޔައެވެ. މި ޢީދުގައި ޢީދު ވިލާރަށް ދިއުމާއި ޞަދަޤާތުލްފިޠްރު ކުރުމާ މުސްލިމުންގެ މެދުން ސަދަޤާތް މިންވަރު ސަދަޤާތްކޮށް ދޭން ޖެހެއެވެ. މި ސަދަޤާތް މި ދުވަހަށް ޚާއްޞަ ފިޠުރުޒަކާތް ހިސާބުކަން ދަނީ ކުރިޔަށް ޢީދުގެ ހުވަފެނުގައި ފަޤީރުން ބައްދަލު ކުރުމަށެވެ. ޢީދު ދުވަހަކީ އެކުވެރިކަމުގެ ވަސް ދިޔަ ޤުރުބާން ޚާއްޞަ ކަމެއް ދިމާ ކުރުމުގެ ދުވަހެކެވެ.

ޝައުޤުވެރި ނަމޫނާ. މި ޢީދަކީ މުސްލިމުން ހަމަސްކޮށް މަހުގައި ނަމާދުގެ އުޅުންތަކާއި ދަނޑުވެރި ކުރިމަތިލަމުން ޤަބޫލުކުރުމަށް ހިތްހެޔޮ ކަމާއި ހެދުން ލާއިގެން ޢީދުކޮށް ނަމާދުކުރުމަކީ ﷲ ގެ ރަޙްމަތް ހާސިލުކުރާ ޤުރުބާނީގެ އެދި ހަދާކަން ބަރަކާތް އުފާ ލިބޭ ކަމުގެ ޢީދެވެ.

އަނެއް ޢީދަކީ ޙައްޖުގެ އަޅުކަމާއި ގުޅިގެން އަންނަ ޢީދެވެ. މި ޢީދަށް އަޟްޙާ ޢީދު ކިޔައެވެ. މި ޢީދަށް އަޟްޙާ ޢީދު ކިޔަނީ އިބްރާހީމް ޢަލައިހިއްސަލާމް ގެ ސުންނަތެއް ކަމުގައި ޤުރުބާން ކުރުމެވެ. އަދި! މި ޢީދުގައި ކަލޭގެފާނު އިބްރާހީމް އަދި އިސްމާޢީލް ޢަލައިހިއްސަލާމް ގެ ސުންނަތެއް ދިރުވުމުގެ ގޮތުން ކަށިވެ ޤުރުބާނީއަކުން ކުރެވެއެވެ. މި ޤުރުބާނީ ކަރުން ޢީދު ދުވަހާއި އައްޔާމުއް ތަޝްރީޤުގެ ދުވަސް ދުވަހުގެ ހެނދުނު ކުރުމަށް ދަނީއެވެ. މިކަން މަޝްރޫޢުވެގެން ވެނީ ޙިޖްރީ ގެ ދެވަނަ އަހަރުގައި ސުންނަތުގެ ގޮތުން، އިޖްމާޢުން ސާބިތުވެގެން ވެއެވެ.

ޙިޖްރީ ޤުރުބާނުގައި ﷲ ވަނީ ކުރުއްވައިފައެވެ.

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ﴾

މާނައީ: (ފަހެ، ކަލޭގެފާނު ވެސް ރަސްކަލާނގެއަށް ނަމާދު ކުރައްވާށެވެ. އަދި ޤުރުބާނީ ކުރައްވާށެވެ.)

ސުންނަތުން ދަންނަވައެވެ. ސަލާމާއި ބަރަކާތް ލައްވާ ރަސޫލުﷲގެ ފާނުގެ އަމަލުފުޅުން ސާބިތުވެގެން ވެއެވެ. ޖާބިރުﷲ އަނހުގެ ކިބައިން ރިވާވެގެން ވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ސަލާމާއި ބަރަކާތް ލައްވާ ރަސޫލުﷲގެ ފާނު (ދެފަހަރު ދިގު ދެބަކަށި ބޮޑު ކަޅުއަދި ކަނބުލު ތަކެއްޗާ) އާއި ދެތަކެތި ހުސްކުރެއްވުމަށްޓަކައި ކަތިލައްވާފައިވެއެވެ.) އަވަސްކަރަ ހުރިހާ މުސްލިމް ޢުލަމާއުން ވިދާޅުވެއެވެ.

އަޟްޙާ ޢީދު ދުވަހު އިބޫބަކްރު ޞިއްދީޤުގެ ރިވާޔަތެއް ސާބިތުވެގެން ވެއެވެ. ކަލޭގެފާނު އިބްރާހީމް އަލަޔިހިއްސަލާމް ވަޙީ ކުރައްވާފައިވެއެވެ. "ނަމާދު ކޮށްފުމަށް ދަނޑުދަން އަކަށް ވާސް ޢީދު ގެބަސީ އުޟްޙިއްޔާ ނުކުރާ މީހާ މަޖިދަށް." ފަހެ، ދިރުކަ ދަންނަވައެވެ. އަލްޖަސަދުގެ އަތުގައި ހިރާބް ގެ ޖާހިލިއްޔަތު އަބްޤަތުމެވެ. އަލްޖަސަދުގެ ބަކަރިއަށްވުރެ އާގެ މަސް ރަނގަޅެވެ. އިތުރު ކަލޭގެފާނު ބަޔާން ކުރައްވައެވެ. "އެ ގެންބުރި ކަރުނަވެ. ކަލޭގެއަށް ފަރުގައި ހިރާބް ގެ ޖައްވާ (ޖަޒުރާ) ގެންބުރި ކުރުން ހައިދަވެގެން ނުވެއެވެ."

އުޟްޙިއްޔާގެ އިޖްމާޢު ދަންނައެވެ. ސަލާމާއި ބަރަކާތް ލައްވާ ރަސޫލުﷲގެ ޙަދީޘްނޫން ފުރިހަމަ އަލްޖަސަދުގެ މުޅިއެއް ހަމައެކަން އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުން މަޝްރޫޢުވެގެން ވެއެވެ. މުސްލިމުން އިޖްމާޢުވެގެން ވެސް ސާބިތުވެގެން ވެއެވެ. މިއާއި ހެދުމަށް އެއްވެސް އިލްމުވެރިއެއްގެ ފަރާތުން ނުވެއެވެ.

އަލްމުޣްނީގައި އިބްނު ޤުދާމާ ވިދާޅުވެފައި ވެއެވެ. "އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުން މަޝްރޫޢުވެގެން ވާކަން މުސްލިމުން އިޖްމާޢުވެގެން ވެއެވެ." އަދި އިބްނު ބަޠާލު ވިދާޅުވެއެވެ. "ދީނުގެ ޝަޢާއިރުގެ ތެރެއިން އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުމަކީ ޙިކުމަތް ނޫނެވެ."

އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުން މަޝްރޫޢުވުމުގެ ޙިކުމަތް:

ހަމަ ﷲ އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުން ޝަރުޢު ކުރެއްވީމާއި ވަނީ ދެ ޙިކުމަތަކަށް ޓަކައެވެ. އެއް ޙިކުމަތަކީ: އިބްރާހީމް އަލަޔިހިއްސަލާމް އަށް އިސްމާޢީލް ވުޒުގެ ބަދަލުގައި ކަތިލުމަށް ބަކަރިއެއް ދެއްވި ކަމުގައި ވުމެވެ. އަދި! ކަލޭގެފާނުގެ ގޮތުގައި އަލްހާމް ކުރައްވައިދިނުމަށް ފަރުވާކުރުން ބޮޑު ދެއްވުމުން ކަލޭގެފާނުގެ ބައިވަންތަކަމަށް ޝުކުރު ވެވޭން ހިނދު އަހަރުން އިޖާބަ

ދެއްވައި އަރާބުކުރެއްވި ބޮޑުބޮޑު ހުރިހާ ނިޢުމަތްތަކަށް ޝުކުރު ދަނޑުވެރިކުރުމަށެވެ. ކަލޭގެފާނު އެނބުރިގެން އައުން ވަޢުދުވެވަޑައިގަތުމުން މިއީ އިބްރާހީމް ޢަލައިހިއްސަލާމް ހަމަ ކަލޭގެފާނު ބޭނުން ހިނގަވާ އުފަލަކާ ކަލޭގެފާނު ތަޤްވާ ދިނުމުގައެވެ. (ފަހެ، އަޅުގަނޑުމެން ކަލޭގެފާނާއި ކުރިއަށް ނަހަރާން ބަރާއަށް ހެޔޮ ހަބަރު ދިނީމެވެ. ފަހެ އޭނާގެ ހާލަތު ބާޣީއަކަށް ތަޤުވާ ކުރި ހައިހާލަތުގައި އޭނާއަށް ހަމަ އޭނާ ކަލޭގެފާނާއެކު ހިނގާ ދިއުމުގެ މީރާޘަށް ވަޅުލުމުގެ ޢުމުރަށް ކަލޭގެފާނު ޚިޔާލުފުޅު ހުށަހެޅުއްވިއެވެ. ދެ ބޭކަލުން ކަލޭގެފާނުގެ ވަހުޔަށް އިޤްރާރުވިއެވެ. ކަލޭގެފާނު (އިސްމާޢީލް) ފެންނަ ގޮތެއް ވިދާޅުވިޔަސް ބަލާށެވެ! އަ ދަރިކަލުން ދަންނަވައިފިއެވެ. އޭ ބައްޕާފުޅެވެ! ކަލޭގެފާނަށް އަމުރު ކުރެއްވި ކަންތައް ކަލޭގެފާނު ކުރައްވާށެވެ! ﷲ އިރާދަ ކުރައްވައިފިނަމަ ކަލޭގެފާނު ކުރިމަތީގައި ކެތްތެރިންގެ ތެރެއިން، ކަލޭގެފާނަށް ފެނިވަޑައިގަންނާނެއެވެ. ފަހެ އެ ދެ ބޭކަލުން (ﷲ އަށް) ބޯލަނބައި ކިޔަމަންވެ އަ ދަރިކަލުން ނިތުކުރީ ބިމަށް ބޭއްވި ހިނދު، ގޮވަން ވަޑައިގަތީ ކަލޭގެފާނާއި ނިދާ އިއްވީމުއެވެ. އޭ އިބްރާހީމްގެފާނެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ކަލޭގެފާނު ހުވަފެނާ ޤާއިމް ކުރައްވައިފިމެވެ. އިޙްސާންތެރިންނަށް ހަމަކަށަވަރުން ދެއްވާ ޖަޒާ ދެއްވަނީ އެގޮތަށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން މިއީ ހަމަ ބަލާ ވާޟިޙު ކަންތައްތަކެވެ. އަދި ބޮޑު ބަޔަކު (ކަށިބިތް ބަކަރިއެއް) ކަލޭގެފާނުގެ ދަރިކަލުގެ ބަދަލުގައި އޭނާއަށް ދެއްވީމެވެ.)

(ސޫރަތުއް ޞާއްފާތު: 102-107)

އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުން ޝަރުޢުވެގެން ދިޔައީ އިބްރާހީމް އަލައިހިއްސަލާމްގެ މި ސުންނަތް ދިރުވުމަށެވެ. ނިޢުމަތްތަކުގެ ވެރި ﷲ ގެ ނިޢުމަތަށް ޝުކުރު އަދާކުރުމަށެވެ. ﷲ ގެ އަމުރަށް އިޠާޢަތް ދެއްކުމަށެވެ.

ދެވަނަ ޙިކުމަތަކީ: ޢީދު ދުވަހަކީ އަންގައިދޭން ގޮސްފައިވާ މީހުނަށް ތަނަވަސްކަން ދިނުމުގެ ދުވަހެވެ. މުސްލިމުން ކަށި ގޮސްފައިވާ ތަނަވަސްކަން ދިނުމުގެ ދުވަހެވެ. ގާތްތިމާގެ ފަރާތްތަކުގެ އަވަށްޓެރިންނަށާއި، ފަޤީރުމިސްކީނުންނަށާއި، އަދި ސުވާލުކުރާ މީހުންނަށް ގޮތްކޮށް ތަނަވަސްކަން ދިނުމެވެ. ފަޤީރުންނަށާއި މިސްކީނުންނަށް ބަދަލުގައި ކުރުމެވެ. އަ ދުވަހަކީ އެކުވެރިކަމުގެ ވަސް ދިޔަ އުފާވެރި ދުވަހަކަށް ވުމެވެ.

އުޟްޙިއްޔާގެ ޙުކުމް:

އުޟްޙިއްޔާގެ ޙުކުމާއި މެދުގައި ދަންނަ ބޭކަލުން ޚިލާފުވެފައި ވެއެވެ. އެބޭކަލުންގެ މަޝްހޫރު ދެބަހެއް ވެއެވެ.

އެއް ބަހަކީ: އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުމަކީ ގަދަވެގެންވާ ސުންނަތެކެވެ. އެކަން ކުރާ މީހާއަށް ޘަވާބު ލިބޭއެވެ. އެކަން ނުކުރުމަކުން ފާފަވެރިއަކަށް ނުވާނެއެވެ. މިގޮތަށް ކުރީގެ އިމާމުވެރިންނާއި ފަހުގެ އިމާމުވެރިންގެ ގިނަ ބޭކަލުން ދެކެވަޑައިގަންނަވައެވެ.

އަނެއް ބަހަކީ: އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުމަކީ ތަނަވަސްކަން ހުރި އެކަމުގެ ތަނަވަސްކަން ލިބިގެންވާ މުސްލިމުންގެ މައްޗަށް ޝަރުޢީ ވާޖިބެކެވެ. އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުމުގެ ކުޅަދާނަކަން ހުރެ ނުކުރާނަމަ ފާފަވެރި ވާނެއެވެ. އިމާމު އަބޫ ޙަނީފާ އާއި އެހެން ބައެއް އިމާމުވެރިން މިގޮތަށް ދެކެވަޑައިގެންނެވިއެވެ. އަދި! މި ދެ ބަހުގެ ދަލީލުތައް ފިޤުހު ފޮތްތަކުގައި ބަޔާންކޮށްދީފައި ވެއެވެ. އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުމުގެ ޙުކުމާއި މެދުގައި ވާހަކަ ދައްކަވާފައިވާ އައިމްމަތުން ވިދާޅުވެއެވެ. ތަނަވަސްކަން ލިބިގެންވާ މީހާގެ މައްޗަށް އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުމަކީ ހަމަ ސުންނަތް ކަމެއް ނޫން ކަމުގައެވެ. ކުރެވޭނެ ތަނަވަސްކަން ހުރި މީހާ ނުކުރާނަމަ އެކަމަކީ ފާފައެއް ނުވެއެވެ. އަދި އެކަމުން ތަނަވަސްކަން ލިބިގެންވާ މީހާގެ ކަމަކަށް ވާޖިބުވެގެން ނުވާނެއެވެ.

އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުމުގެ ވަގުތު:

އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުމުގެ ވަގުތަކީ ޙައްޖު މަހުގެ ދިހަވަނަ ދުވަހު ޢީދު ނަމާދު ކުރެވޭ ފަދަ ވަގުތުން ފެށިގެން އައްޔާމުއް ތަޝްރީޤުގެ ފަހު ދުވަހުގެ އިރުއޮއްސުމާއި ހަމަޔަށް ދަނޑިވަޅެވެ. އެއީ ޙައްޖު މަހުގެ 13 ވަނަ ދުވަހުގެ އިރުއޮއްސުމާއި ހަމަޔަށެވެ. މިގޮތުން ކަތިލާ ވަގުތެއް ވެގެން ދާނެއެވެ. އިދު ނަމާދުގެ ކުރިން ކަތިލައިފިނަމަ އުޟްޙިއްޔާއަކަށް ނުވާނެއެވެ. ކަތިލުމުގެ ވަގުތު ރަސޫލުﷲ ގެފާނުގެ ބަޔާންކުރައްވާ ބަޔާންވެގެން ވެއެވެ. އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުން ވަގުތަކީ އިދު ނަމާދުކުރުމުން ފެށިގެން ފާހަގަވެ. އަޔްޔާމުން ފެށިގެން ޙައްޖު މަހުގެ ތަޝްރީޤު ދުވަސް ކަމުން ވަގުތެއްގައި ވެސް ކަތިލެވިދާނެއެވެ. ދުވާލު ފަދައިން ރޭގަނޑުގައި ވެސް ކަތިލެވިދާނެއެވެ.

އުޟްޙިއްޔާގެ ގޮށްގައި ކަތިލާ ޖަނަވާރުގެ ބާވަތް ޤަބޫލުފުޅު ވުމަށް ރަނގަޅު ސަލާމަތް ޙާލުގައި އެއްވާވެ.

ޤަބޫލުފުޅުގައި ގެރި ނަމަވެސް ކަތިލުމަށް ހަމަ މިހާރަކާ އެއްގޮތެވެ. ނަމަވެސް ގެރީ ފިރިހެނާ އާއި ގެރީ އަންހެނުންގެ މަތިންނާއި އަދި ގަނޑުފަހައްޓާ މީހުންގެ މަތިން ގަސްދުކޮށް ވެސް ކަތިލެވިދާނެކަން ސަލާމަތާއި ބަޔަކާއި ޚުއްލި ރަސޫލުﷲ ގެފާނުގެ އަމަލުފުޅުން ސާބިތުވެއެވެ. އިތުރު އެކަލޭގެފާނު އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލެއްވި ހިނދުގައި މިފަދައިން ވިދާޅުވާ ކަމުގައިވެއެވެ.

(اَللّٰهُمَّ تَقبَّلْ مِنْ مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ، وَمِنْ أُمَّةِ مُحَمَّدٍ)

މާނައީ: (އޭ ހައްދަވައި ބޮޑުކަލާނގެ ރަސޫލާ މުޙައްމަދުގެފާނާއި، މުޙައްމަދުގެފާނުގެ އާލުވެރިންނާއި، މުޙައްމަދުގެފާނުގެ އުއްމަތުގެ މަތިން ގަބޫލު ކުރައްވާނދޭވެ.)

އުޟްޙިއްޔާއަކަށް ކަތިލާ އެތިން ކުރުމުގައި ހަރުފާ ކުރުމާއި، ބަކަރިގެ ކުރުން މުސްތަޙައްބުކަމުގައި ވެއެވެ. ގެރި އިތުރުވެރިންގެ ތެރޭގައި ބޮޑު ބަކަރިއަކީ ކަށިވީ ހުދު ފަށުލަކުން ހިމެނޭ ބިލަށްކަމެވެ. އަދި ގެރީގެ އެއްކޮޅު ހިމެނޭ ބަކަރިއާ ކުރުމަށް ތެރެއިން ބޮޑު ބަކަރިއެވެ. އެކަން އަރިހުގައި ބޮޑު މަސްދޭ ބަކަރި ކަތިލުމެވެ. އަދި އުޟްޙިއްޔާ ކަތިލުމަކީ ކެއިން ދިނުމަށް ކުރާ އިބާދަތެއް ނުވަތަ އެއް ހަދިޔާތަކެކެވެ. ސަޤާފަތުގެ ގޮތުން ބޮޑު ކަމަކަށް ވީ ހިދުމަތް ގޮތެއްކަމުގައި ވެސް ދާކަމަށް ވެއެވެ. މި ދުޢާގައި ބުނެފައިވާ ބަފުޅުގެ ފާސާ ކުރެވެނީ ކަމުގައިވެ އިސްލާމީ ދީނުގެ އުސޫލު ގެއްލިއްޖެ އެއްޗެއް ބޭނުން ކޮށްފައިވާކަމެވެ.

ޢީދުގެ ތަހުނިޔާ

ޢީދު އައުމުން ޢީދުގެ ތަހުނިޔާ ހުށަހެޅުމަކީ ޞަޙާބީންގެ ސުންނަތެކެވެ. މުސްލިމުންގެ ބޭކަލުން ހިތުން އަންނަ ރަނގަޅު ދުޢާއެކެވެ. އެކަކު އަނެކަކަށް ޢީދުގެ އުފާވެރި ތަހުނިޔާ ކުރެއްވެއެވެ. މުސްލިމާ އާއްމުގެ ހިތްހެޔޮ ބޭނުމެވެ.

(تَقبَّلَ اللّٰهُ مِنَّا وَمِنْكُمْ)

މާނައީ: ތިމަންނާއާއި ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން ﷲ ގަބޫލު ކުރައްވާނދޭވެ. ތަހުނިޔާގެ ބަދަލުގައި ބުނަން ކުރެއްވެވެ. ﷲ ތިޔަބައިމީހުންގެ މަސައްކަތް ތަބާކުރައްވާ ކަޅުވެރިކަން އިޙްސާސް ކުރެވުނެވެ. ދުރުގައި ޒިކުރުކުރުމެއްވެސް ޢީދުގެ ތަހުނިޔާ ހުށަހެޅިއެވެ. ޢީދު ރަނގަޅު ގޮތުގައި އެކަކު އަނެކަކަށް ސަލާމް ކުރުމުން

(تَقبَّلَ اللّٰهُ مِنَّا وَمِنْكُمْ)

ﷲ ތިމަންނައާއި ތިޔަބައި މީހުންގެ ހެޔޮ އަމަލު ގަބޫލުކުރައްވާނދޭވެ.

ޢީދުގައި ކުރުން އެކަށީގެން ނުވާ ކަންތައް

ޢީދަކީ މުސްލިމުންގެ އިޖްތިމާޢީ މަޝްވަރާކުރުން ފާހަގަކޮށް ފާހަގަކުރުމާއި ޝަރީޢަތުގެ ދާއިރާގެ ތެރެއިން ކުޅިވަރު ކުޅުމެވެ. ޢީދު އަދާ ފާހަގަކުރުމުގެ ތެރެއިން ބައެއް ކަމެއް ގޮތުން ފާހަގަކުރާ އަދި އެކަން ހިފެހެއްޓުމާއެކު ގެން ކުރުމުގެ ތަނަވަސްކަމަކާ ނުބައި ކަންތަކުން ދުރުވެގެން ހުރުމެވެ. ޚާއްޞަކޮށް އެދުވަސްވަރު މުސްލިމުންގެ ތެރޭގައި ވާ ފަސާދަ ހުރެވޭ ގޮތުން ޢީދުގައި މުސްލިމުންގެ ޙަޔާތްތެރިކަން މިދުވަސްތަކުގައި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަކީ ސަލާމަތެކެވެ. ޢީދު ކުރުމަށް ހަމަޖެހޭ ގޮތަކީ އެކަމުގެ ޙުއްޖަތު ނުވަތަ ދީނުގެ ބާރުން ކުރަމުން ދާނެއެވެ.

ޢީދުގައި ކުރުން އެކަށީގެން ނުވާ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި ނުވާ ކަންތައްތައް އެކަމަށް އެކަށީގެން ނުވާ ކަމަށް ދެކޭ ތަނަވަސްކަމަކީ ފާހަގަ ކުރުމަކީ އިސްރާފު ކުރުމާއި ފަޚުރުވެރިކަން ދެއްކުމުގައި ފާޚިޝް ވެވެ ފަދަ ކަމެއް ކޮށްކަމެވެ. ކަތިލާ ޖަނަވާރު ފާހަގަކުރާ ކުރުމެވެ. ޢީދު ކުރުމަށް ހަދިޔާ ދިނުން މިސާލަކަށް ޙަރާމުކަމެއް އަދި އަމިއްލަ ގޮތުން ހުރުމާއި ކުޅިވަރުގެ އިޞްލާޙު ނުކުރުމެވެ.

މާލޭ ކުރިމަތި ދެން މުސްލިމުން ކަމެއް ކުރުމަށް ފަރާތެއް ނުކުރެވޭނެ. ކަރު ކާކުއްތަ? ސަޤާފަތް ފެށިގެން ކެތްކަން ހަމަޖެހިގެން ކުޅިވަރު ކުރުމުގެ ހަގީގަތެވެ. އަދި ވެސް ޢީދު ފާހަގަކުރާ ކުޅިވަރު ކުރުމުގެ ގޮތް ފަރާތެއް ހާލަތެއް. ނަމަވެސް ދީނީ ޝަރުޢީ ޙުކުމް ފިކުރު ފާހަގަ ކުރުމާއި ހުރި ތަނަވަސް. ކުޅިވަރުގެ ތެރެއިން ގައިދާ ކަމުގެ ވިސްނުން ފާހަގަ ކުޅިވަރުގެ ތެރޭގައި ވިޔަފާރި ކުރުވަ ހުރެއެވެ.

މުސްލިމުންގެ އެތެރެ ޙަޤީޤަތުގައި ދީން ގެދޮރު ފުދުމަށް ބޭފުޅުން ސަގާފަތް ފާހަގަކުރުމުން ޝަރީޢަތާ ޚިލާފު ކުރުވުމެވެ. ފާހަގަކުރާ ދުވަސްވަރު ދިނުމުގެ ސަބަބު ފުރިހަމަވެ ދީނަށް ގެއްލުމެވެ. އެއް ކަމަކީ ޝަރީޢަތް ކުރެވޭ. އެކަން ކަމަކީ އިސްލާމް ނުކުރާކަމެވެ. އަދިކަމާ ސަރުކާރުގެ

26 ވަނަ އާޔަތުގެ މާނައިގައި ވެއެވެ. (އޭ އާދަމުގެ ދަރިންނޭވެ. ތިމަން ރަސޫލާގެ ތިޔަބައި މީހުންނަށް ބާވައި ފާޚިޝް އަޅުވައިދިނުމެވެ. އެއިން ތިޔަބައި މީހުންގެ ހަލާކުގެ ކަނޑައެޅުން ނުވާކަށްވެ. އަދި ޝަރީޢަތް ކުރައްވެވެ.)

ޢީދު އުފާވެރި ކަމުގައި ވިޔަސް މި ދީ މަގު ބަދަލުނުކޮށް ބޭނުންކޮށް ފާހަގަ ކުރުމުގެ ޚިލާފު ހުރި ހަރަކާތް ނުކުރަނީ. މުސްލިމުން އަބަދު ވެސް ސަލާމަތްކަމާއި ޝަރީޢަތާއި ހުރުމަށް ދީން ބަދަލުވެވެ. ❋